

Ambtelijke reflectie - Thema 9: bestaanszekerheid en sociale ongelijkheid

Het sociaal domein is volop in beweging, ontwikkeling en kent de nodige uitdagingen. Naast de vele landelijke ontwikkelagenda's is in 2025 het beleidskader Samen Wageningen 2026 vastgesteld. We zien dat de hoofdlijn uit het beleidskader (zoals de Wageningse principes) aansluit op koers in de concepttekst van het coalitieakkoord, dat is fijn! Wel zijn een aantal ambities en doelen stellig geformuleerd (bijv. garanderen inkomenszekerheid, iedereen een (t)huis). Besef dat de realiteit meer gericht is op 'streven naar' en we bij deze voornemens ook afhankelijk zijn van andere overheden en maatschappelijke partners.

Daarnaast willen we benadrukken dat schaarste een belangrijk dilemma is op dit thema, zoals ook genoemd bij het beleidskader. Niet alleen in (mogelijke) financiële tekorten, maar ook in grenzen aan beschikbare menskracht bij onze partners, in het voorliggende veld en in onze organisatie. Richting geven en keuzes maken is ook hier dus belangrijk. In het beleidskader is per thema een bepaalde prioriteit meegegeven. In algemene zin zien we voornemens in de concepttekst die mogelijk tot een hogere ambitie leiden of voornemens toevoegen op wat al gepland en/of voorgenomen was.

We willen benadrukken dat dit vraagt om **scherpe keuzes en fasering** van de ambities en voornemens. Tegelijkertijd zijn onze organisatie (zowel beleid als uitvoering) en onze maatschappelijke partners volop bezig met lopende projecten en wettelijke verplichtingen. Het spanningsveld dat ontstaat is dat keuzes noodzakelijk zijn om de genoemde ambities te realiseren, maar dat deze **keuzeruimte tegelijkertijd (zeer) beperkt is**.

Nr	Observatie	Spanning/Reflectie	Ambtelijk advies
1	Probleemstelling - Krapte aan medewerkers		
	In de tekst wordt de krapte aan beschikbare medewerkers bij partners en onze eigen organisatie benoemd.	We gaan er van uit dat u hiermee bedoelt dat uitbreiding van het aantal werknemers en vrijwilligers voor onze en andere organisaties steeds lastiger wordt, en daarmee de uitvoering onder druk staat. Ook toenemende complexiteit en demografische ontwikkelingen (ouder wordende samenleving bijv.) versterken het beroep op de gemeente.	De constatering is terecht dat de druk op beleid en uitvoering, zeker bij nieuwe ambities of verplichtingen, groot is (en groter wordt). Uitbreiding van capaciteit is niet altijd een oplossing meer. Ruimte moet gevonden worden in fasering en prioritering. Ook in de opdrachten richting onze partners.
2	Doelen - Basisbaan		
	Er wordt geschreven dat de mogelijkheden van een basisbaan onderzocht worden (ook als concreet resultaat genoemd).	Bij thema 3 is al inhoudelijk gereflecteerd op de basisbaan. Aanvullend geldt dat de invoering van een basisbaan veel kan vragen van de ambtelijke organisatie, zowel bij beleid als uitvoering. Deze afdelingen zijn al zwaar belast met grote (verplichte) ontwikkelingen zoals de invoering van de sterke lokale teams en Participatiewet in Balans.	Geef lopende ontwikkelingen in het sociaal domein de tijd om goed afgerond en geborgd te worden, voor nieuwe projecten worden opgestart. Of, bekijk hoe de basisbaan kan worden ingebed in Goed Werk, om de belasting op de uitvoering te beperken. In algemene zin is alleen onderzoek doen minder belastend dan het al daadwerkelijk invoeren van een

			basisbaan.
--	--	--	------------

Nr	Observatie	Spanning/Reflectie	Ambtelijk advies
3	Doelen - uitbreiding maatschappelijk meedoen regeling		
	Er wordt geschreven dat de maatschappelijk meedoen regeling wordt uitgebreid met zorg- en energielasten en wordt ingezet op vergroten bereik.	Zowel zorgkosten als energielasten zijn op dit moment al met standaardbedragen meegenomen in de regeling. Op zorgkosten zijn via de bijzondere bijstand aanvullende declaratiemogelijkheden gecreëerd. Op energielasten wordt nog wel uitgegaan van standaardbedragen i.p.v. de individuele situatie. Ervaring leert dat dergelijke (grotere) doorontwikkelingen een stevige inzet van zowel beleid als uitvoering vragen.	Het vervangen van de standaardbedragen door een individuele benadering van de zorg- en energielasten is mogelijk, maar ook arbeidsintensief. Wacht eerst af hoe de aanvullende declaratiemogelijkheden op zorgkosten uitpakken, deze zijn recent pas ingevoerd. Vergroten van bereik is een terecht streven, de kostenstijging (in verstrekkingen en uitvoeringslasten) die hieruit ontstaat is nog niet begroot.
4	Doelen - Welzijn, mentale gezondheid		
	Bij zowel de doelen als de resultaten wordt het belang van de inzet op mentale gezondheid van jongeren, studenten en ouderen genoemd, o.a. op het tegengaan van eenzaamheid, depressie en zelfdoding.	Op het gezondheidsdomein ligt veel druk. Onder andere vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en de versterking Eerstelijnszorg 2030. Dit vraagt veel van de ambtelijke organisatie en maatschappelijke partners.	Geef ruimte voor fasering. Sluit aan bij en houd rekening met de lopende trajecten vanuit wettelijke verplichtingen en landelijke en regionale afspraken.
5	Doelen - Ondersteuning mantelzorgers/vrijwilligers en dementievriendelijke gemeente		
	Er worden diverse doelen genoemd t.a.v. het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers. Ook staat er dat Wageningen een dementievriendelijke gemeente wil zijn en worden bij de resultaten een kwartiermaker mantelzorg en de ondersteuning van vrijwilligers genoemd.	Deze doelen raken volop aan vastgestelde Woonzorgvisie en bijhorende uitvoeringsagenda. O.b.v. deze visie wordt gelijkwaardig samengewerkt met maatschappelijke partners zoals Welsaam (en dus het vrijwilligerscentrum). Samen is de Woonzorgvisie en de uitvoeringsagenda opgesteld en prioriteit gegeven aan bepaalde focuspunten. Deze focuspunten richten zich o.a. op het worden/zijn van een dementievriendelijke gemeente en versterken van de ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers. Concreet betekent dit: <ul style="list-style-type: none"> • Wageningen in 2025 officieel 'dementievriendelijke gemeente' geworden (getoetst door Alzheimer Nederland). 	Sluit aan bij de samenwerking op de realisatie van de Woonzorgvisie en stel prioriteiten samen met maatschappelijke partners vast. Blijf daarnaast uitvoering geven aan het Actieplan Dementie 2025-2027, dit is ook samen met partners is opgesteld. Bekijk op basis van het project met Welsaam (visie mantelzorg) welke interventies en vervolgacties passend zijn. Mogelijk is dit een kwartiermaker, maar een afweging tussen interventies/kosten moet eerst gemaakt zijn.

		<ul style="list-style-type: none">• Er loopt een project samen met Welsaam om (samen met mantelzorgers) een visie te vormen op de toekomst van mantelzorg in Wageningen.	
--	--	--	--

Nr	Observatie	Spanning/Reflectie	Ambtelijk advies
6	Resultaten - Veerkrachtige gemeenschappen		
	<p>Er wordt ingezet (ook bij doelen) op het versterken van gemeenschappen, ontmoetingsplekken en de sociale samenhang. Movisie noemt dit 'de sociale basis' (https://www.movisie.nl/artikel/wat-sociale-basis-precies).</p>	<p>De sociale basis is beperkt stuurbaar door de gemeente. Er kan worden gefaciliteerd, ondersteund en (indirect) worden beïnvloed, maar minder worden beheerst. Onder andere om deze reden heeft in het beleidskader Samen Wageningen 2026 de collectieve sociale basis een hoge prioriteit gekregen en de individuele sociale basis een basis prioriteit.</p>	<p>Werk (gelijkwaardig) samen met maatschappelijke partners aan het versterken van de sociale basis, bekijk samen waar investeringen noodzakelijk zijn. Houdt rekening met de beperkte beheersbaarheid in het benoemen van de te behalen resultaten.</p>
7	Resultaten - Ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid, cliëntenraad		
	<p>Er wordt belang gehecht aan het benutten van ervaringskennis zowel bij beleid als uitvoering. Ook is in de onderhandelingen gevraagd naar de mogelijkheid mantelzorgers toe te voegen aan de cliëntenraad.</p>	<p>Er wordt op dit moment in verschillende vormen gebruik gemaakt van ervaringskennis en ervaringsdeskundigen, ook in de organisatie. T.a.v. de cliëntenraad zijn er verschillende wettelijke vereisten waaraan voldaan moet worden. Bijvoorbeeld op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Participatiewet, maar lijkt toevoeging van mantelzorgers mogelijk via een wijziging in de verordening. Wel zijn andere maatschappelijke organisaties (bijv. verpleeghuizen) ook bezig met het benutten en betrekken van mantelzorgers.</p>	<p>Vernieuw de verordening Cliëntenparticipatie zodat ook mantelzorgers vertegenwoordigd kunnen worden via de Cliëntenraad Samenleving. Weeg wel af of deze belasting gerechtvaardigd is (ook in relatie tot andere organisaties die mantelzorgers meer willen betrekken).</p> <p>Blijf gebruik maken van ervaringskennis en ervaringsdeskundigen, maar concretiseer de invulling en weeg af hoe de rol van de cliëntenraad zich hiertoe verhoudt.</p>
8	Resultaten - Jeugdzorg		
	<p>Er wordt als resultaat genoemd dat jeugdzorg beschikbaar blijft, wachtlijsten ingekort en gespecialiseerde kennis wordt behouden. Ook wordt bij de doelen genoemd dat jeugdzorg goed op elkaar moet worden afgestemd.</p>	<p>Deze resultaten zijn in lijn met de doelstellingen uit de Hervormingsagenda jeugd en de invoering van het sterke lokale team. In deze ontwikkelingen wordt wel kritisch gekeken naar welke hulp nog vanuit jeugdhulp geleverd moet worden, wie welke rol heeft, wat nodige expertise is. Ook proberen we manieren te vinden om hulpvragen anders op te vangen. Bijvoorbeeld met informele voorzieningen en een sterke sociale basis.</p>	<p>De lopende projecten op de hervormingsagenda jeugd en de invoering van het sterke lokale team geven invulling aan de gewenste resultaten, zijn wettelijk verplicht en vragen volop ambtelijke inzet. Benoem concreet dat de doelen en resultaten via die ontwikkelingen worden gerealiseerd en start (nog) geen nieuwe projecten.</p> <p><i>NB: het sterke lokale team raakt niet alleen aan jeugdhulp maar ook aan de andere taken van de uitvoering van het sociaal domein,</i></p>

			<i>zoals werk, zorg en inkomen. Ruimte en prioriteit geven aan deze ontwikkeling verbetert de bestaanszekerheid van onze inwoners.</i>
--	--	--	--